

Søgugranskari settur

Sámal Tróndur Johansen skal kunna amerikanskar skjalagoymslur í sambandi við møguleg hernaðartiltok í Føroyum

Stýrisbólkurin til kann-ingar av hernaðarmálum hevur sett Sámal Tróndur Finnsson Johansen, cand. scient. soc. í søgu og geografi, at gera skjalargransknið í USA viðvíkjandi amerikanskum hernaðartiltokum í Føroyum. Setanin er fyribils tíðaravmarkað til skeiðið 15. oktober-31. desember í ár.

Sámal T. Johansen er 32 ára gamal føroyingur búsetur í Næstved í Danmark. Hann er útbúgvin 1996 frá Roskilde Lærda Háskúla, sum ráðgeva hjá søgufroðingum og stýrisbólkum. Sum ein av teimum, ið var við til at gera DUPI-frágreiðingina um Thulemálið, hevur Thorstein Borrting Olesen, søgufroðingur og lektari við Aarhus Lærda Háskúla, sum ráðgeva hjá søgufroðingum og stýrisbólkum. Sum ein av teimum, ið var við til at gera DUPI-frágreiðingina um Thulemálið, hevur Thorstein Borrting Olesen drúgvar royndir frá arbeiði við rannsóknunum í almennum amerikanskum skjalasøvnunum.

Tá rannsóknirnar eru liddar, fer stýrisbólkurin saman við søgufroðinginum at orða eina frágreiðing, ið verður almannakunngjørd so skjótt, sum hon er handað lögmanni. Av tí at talan er um rættliga umfatandi og tíðarkrevjandi rannsóknir má roknað við, at arbeiðið við frágreiðingini fer at taka drúgva tíð. Eitt til tvey ár fara helst at ganga, áðrenn ein frágreiðing um hernaðarmálið verður almannakunngjørd.

I stýrisbólknum sita Rúni Joensen, lögmannsskrivari, formaður í stýrisbólknum, Jóannes Dalsgaard, landsskjalavörður Ph.D., (fakliga ábyrgd av rannsóknararbeiðinum), Jóan Pauli Joensen, rektari, dr. phil. & fil. dr., Jákup Thorsteinsson, dr. phil.

ur neyðugt, um øll skjól viðvíkjandi herstöðunum í Føroyum skulu kunna leitast fram og almannakunngerast, soleiðis sum lögtingið hevur gjørt av í samtyktini. Hesum rannsóknunum fer stýrisbólkurin sjálvur at skipa fyri, og tær verða gjørdar samstundis; sum søgufroðingurin ger sínar rannsóknir í USA.

Stýrisbólkurin hevur sett Thorsen Borrting Olesen, søgufroðingur og lektari við Aarhus Lærda Háskúla, sum ráðgeva hjá søgufroðingum og stýrisbólkum. Sum ein av teimum, ið var við til at gera DUPI-frágreiðingina um Thulemálið, hevur Thorstein Borrting Olesen drúgvar royndir frá arbeiði við rannsóknunum í almennum amerikanskum skjalasøvnunum.

Tá rannsóknirnar eru liddar, fer stýrisbólkurin saman við søgufroðinginum at orða eina frágreiðing, ið verður almannakunngjørd so skjótt, sum hon er handað lögmanni. Av tí at talan er um rættliga umfatandi og tíðarkrevjandi rannsóknir má roknað við, at arbeiðið við frágreiðingini fer at taka drúgva tíð. Eitt til tvey ár fara helst at ganga, áðrenn ein frágreiðing um hernaðarmálið verður almannakunngjørd.

I stýrisbólknum sita Rúni Joensen, lögmannsskrivari, formaður í stýrisbólknum, Jóannes Dalsgaard, landsskjalavörður Ph.D., (fakliga ábyrgd av rannsóknararbeiðinum), Jóan Pauli Joensen, rektari, dr. phil. & fil. dr., Jákup Thorsteinsson, dr. phil.

Viðmerking

Neyðugt verður at bota um livimøguleikar og arbeiðsmøguleikar á útjaðaraøkjunum

Sum ongantíð áður er klárt, at meðan tað blómur í mið-økinum her á landi, eru dopur úttil at randarøkjunum mangar staðir her á landi, har ikki longu er óskult.

Teir fólkavaldu mugu gera sær greitt, at neyðugt er at byggja **alt landið upp**, soleiðis at randarøkini eisini eru við í framtíðar menning Føroya, heldur enn at gerast vinnulig oyðmarkarøkir har onginn/ongin trívist. Helst er hetta heldur ikki hugsanin hjá einum meiriluta á tingi, hóast einkultúr seinastu dagarnar hava sýnt hesum økjum annað enn tey hava uppihótið. Tað er nevniliga hesi økir, ið merkja kreppuna, so tað stendur eftir.

Tað skuldi verið óneyðugt at bygt hetta litla land upp soleiðis at útjaðaraøkir eru vinvørur. Tað er ein veruleiki at tað, ið skapar útjaðaraøkjar í Føroyum eru fírdirnir, sundin og fjöllini. Avstandirnir í hesum landi eru stuttir, so teir eru ikki trupulleikin. Serliga seinastu áratigginu eru vegar og tunnilssambandið til flestu økir ment, so tað nær-um ikki kann gerast betur.

Nú er m.a. neyðugt at gera iløgur í at binda oyggjar saman har hetta er figgarliga skilgott. At hava eitt sakligt orðskiftið um hesi viðurskiftir skuldi bert gagna. At einstakir eru ímóti, uttan at nakað skilgott argument er til taks, byggir ikki hetta land upp - heldur tvørturímóti.

Viðvíkjandi samferðsluni, er rimiligt at norðoyngar, suðuroyngar, sand-

oyngar, vágafólk og onnur útjaðaraøkir hava avgerðandi orðið at siga, hvussu samferðslan til teirra økir skal verða frammyr. Onki er meira rimiligt, í tað eru í stóran mun hesi, sum vita hvat best tæni teirra øki. Tað er neyðugt, at hesi økir stuðla hvør øðrum í hesum skjóm.

At gera skilgóða fløgur skulu vit ikki vera bangin fyri. Tí hon vinnir seg skjótt innafur.

Harafturímóti eiga vit ikki at gera fløgur og dupultiløgur, ið vit ikki hava ráð at gjalda og sum ongantíð vinnur seg inn. Tí tá endurtaka við 80-ini - og tað má ikki henda aftur.

Alt ósömiligt tos um at taka matin úr munni á fólkum á útjaðaraøkjunum - fyri møguleiga at fáa nakrar stemmur í miðøkinum til eitt komandi val - skuldi hildið uppat, tí at ongin fer væl av at annar fer illa. Slík framferð er sera óforysk.

Tað vit hava brúk fyri, er at fáa fleiri arbeiðsplass samanlögð í landinum, og tá serliga í útjaðaraøkjunum, har meðan inntøkan sýnir, at ov lítið er til arbeiðsplassum, serliga orsaka av at samferðslan til hesi økir er ov vánalig. Fleiri arbeiðsplass kundu givið grundarlag fyri at lækka skattir og avgjöld, ið síðan aftur vildu givið betri móguleikar hjá vinnuni, ið so aftur gav fleiri arbeiðsplass o.s.v.

Mangar staðir her á landi, serliga á útjaðaraøkjunum, liva foreldur frá hondini í munni og ansa teirra børn um heima, av tí at onki arb-

eiði er at fara til. Nógv «liva» av ALS og Almanna-stovu - sjálvst um tey ynsku annað.

Politikkarakundu lagt til rættis, at barnaansing ikki var/verður heilt óneyðugt tí á randarøkjunum, tí hetta avspeglar, at onki arbeiði er í hesum økjum. Somuleiðis kundi verið skipað fyri, at tørvurin fyri barnaansing gjørdist meira javnur her á landi, við t.d. at almenn arbeiðsplass vóru nøkurlunda javnt býtt ímillum økini. Seinasta valskeið eru fleiri hundrad almennt stórv sett. Men ikki í Suðuroy, Sandoy, Vágoy, Norðoyggjum, Eysturoy osv.

Undirritaði kundu hugsað sær, at Landsstýrið og Føroya Løgting lata stuðul til randarøkini í Føroyum (hjálpið til sjálvhjálpi), soleiðis at arbeiðsplass ikki hvørva. Skal t.d. Tvøroyri, Sandur og Miðvágur o.s.v. ið hava kommunuskattaprocent uppá 23% hava nakran móguleika frammyr, er neyðugt at fólk eru á staðnum við arbeiði. Og hetta vildi verið til gagn fyri landið alt.

Eitt av fáu virkjunum, sum hevur givið eitt yvirskot undir Føroya Fiskavirking, nevniliga tað í Miðvági, skal møguleiga latast aftur. Um so verður, eru her nóg nóg fólk sum missa arbeiði. Tað kann ikki vera rætt, at fólk skulu ganga fyri onki mitt í øllum fiskiríkidøminum, í heimsins reinasta havumhvørvi, meðan bæði føroysk og útlendsk skip sigla framvið

oyggjunum søkkjagin av fiski. Her eiga politikkarar at gera nakað beinanvegin. Tað kann ikki góðtakast at hetta virkið verður læst, meðan vit seinastu árin hava sæð, at mangar milliónir eru nýttar at nútímansgera onnur virkir. Politikkarar mugu og skulu syrgja fyri, at ikki ein stórv partur av arbeiðsmegini í oynni missir sitt livibreyð. At eitt slíkt virki letur aftur her á oynni, hevur sera negativan tyding fyri alla oynna, og vildi svara til at t.d. skipasmíðjan og landssjúkrahúsið hvurvu sum arbeiðsplass í Tórshavn. Slíkt má ikki henda. At geva eitt sindur í stuðli, so hetta ikki hendir, er helst væl givið út.

Heitt verður á okkara landspolitikkarakundu at føra landspolitikk - nevniliga ein politikk sum ger at fólk og vinna kunna trívast og liva í øllum portum av Føroyum.

Marjus Dam
Miðvágur

Eldrapolitikkur - hvørjar umstøður bjóða vit okkara gomlu?

Ikki er hugaligt at vera vitni til hvussu okkara røktkrevjandi gomlu hava tað í okkara nútíðar samfelag. Tey røktarheim, sum eru bygd seinnu árin, nøkta ikki tørvin hjá meir enn einum parti av teimum, sum hava brúk fyri røkt. Serliga hugsi eg her um tey, sum krevja nógva røkt.

Nøkur økir í landinum hava ellis- og røktarheim, sum taka sær av røktkrevjandi gomlum, og gera tey eitt gott arbeiði. Røktkrev-

andi gomul, sum ikki fáa pláss í hesum heimum, búgva kanska heima, har teirra avvarðandi gera eitt stórt arbeiði. Røktararbeiðið er mangan tungt og krevjandi fyri tey avvarðandi, og vildu tey ynski, at nøktandi móguleikar góvust at verða avlastað av og á. Stórt spell, at samfelag okkara ikki enn hevur nóg góðar móguleikar at bjóða á hesum øki. Um ikki annað so til í tíðarskeiðum at lætta um hjá teim avvarðandi.

Her má ein uppprioritering fara fram, so røktkrevjandi gomul lættari kunnu fáa tilboð um at koma á røktarheim.

Tá tørvurin fyri røktarheimsplassum er so stórv, er vandi fyri, at tey eldramsbylir, sum eru sjálvhjálpi í størri mun, verða noyðd at taka sær av røkttørvandi sjúklingum. Eisini tungt røkttørvandi gomul. Hesa uppgávu eru eldrasambýlir ikki ætlað ella bygd til

at klára, og hava kanska heldur ikki starvsfólk til tað.

Tí má framvegis verða gjørt vart við tørvin á røktarheimi kring landið, serliga har onki tilfiki heim er. Hetta er eitt mál, sum avgjørt eigur at verða uppprioriterað.

Terje Davidsen,
løgtingsmaður

